

Briselē, 14.10.2013
COM(2013) 711 final

**KOMISIJAS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI, EIROPAS
EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN REĢIONU KOMITEJAI**

Ilgtermiņa redzējums infrastruktūras jomā Eiropai un ārpus tās

KOMISIJAS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI, EIROPAS EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN REĢIONU KOMITEJAI

Ilgttermiņa redzējums infrastruktūras jomā Eiropai un ārpus tās

1. Ievads. Situācijas apzināšana un uzdevumi

Adekvāti, integrēti un droši enerģētikas tīkli ir svarīgs priekšnoteikums ne vien Savienības enerģētikas politikas mērķu sasniegšanai, bet arī Savienības ekonomikas stratēģijas īstenošanai. Enerģētikas infrastruktūras attīstīšana palīdzēs ES izveidot pareizi funkcionējošu iekšējo enerģijas tirgu, veicinās energoapgādes drošību, dos iespēju integrēt atjaunojamās energoavotus, palielinās energoefektivitāti un ļaus patērētājiem gūt labumu no jaunām tehnoloģijām un saprātīga enerģijas izmantojuma. Enerģētikas infrastruktūras ir arī priekšnoteikums pārejai uz konkurētspējīgu ekonomiku ar mazām oglekļa dioksīda emisijām.

Eiropas energosistēma šobrīd ir pārejas posmā. Lai gan īstermiņā prioritāte ir **pabeigt iekšējā enerģijas tirgus izveidi**, izveidojot trūkstošos starpsavienojumus, novēršot vairāku dalībvalstu izolētību un likvidējot iekšējos ierobežojošos faktorus, pašlaik plānotajai enerģētikas infrastruktūrai reizē jābūt saderīgai arī ar ilgāka termiņa politikas lēmumiem.

Dažādi dekarbonizācijas scenāriji nozīmētu dažādu energoavotu sadalījumu un līdz ar to arī atšķirīgas prasības infrastruktūrai. "Enerģētikas ceļvedī 2050. gadam" ir ieskicēti dažādi scenāriji, kā nodrošināt konkurētspējīgāku un drošāku energosistēmu, reizē izpildot uzdevumu līdz 2050. gadam samazināt oglekļa dioksīda emisijas par 80 %, un šis ceļvedis ir spēcīgs politisks signāls. Tajā **kā viena no jebkurā gadījumā izdevīgām iespējām** norādīta arī investēšana **aizvien viedākās un elastīgākās infrastruktūrās**. Komisija pašlaik gatavo konkrētus priekšlikumus klimata un enerģētikas politikas satvaram laikposmam pēc 2020. gada.

Risināt **uzdevumus, kas saistīti ar aizvien plašāku elektroenerģijas ražošanu no mainīgiem energoavotiem, radot mazas oglekļa dioksīda emisijas**, reizē saglabājot augstus energoapgādes drošības standartus, ir daudz lētāk, ja to dara Eiropas līmenī, izmantojot integrētus tirgus, kuru izveides priekšnoteikums ir atbilstošas infrastruktūras, jo sadrumstalotas valstu politikas kopumā izmaksā dārgāk. Ilgttermiņā ir jāizstrādā maģistrālās augstsprieguma pārvades un jaunu veidu tehnoloģijas elektroenerģijas akumulēšanai, lai pielāgotos aizvien pieaugošajam atjaunojamo energoavotu enerģijas īpatsvaram no Savienības un tās kaimiņvalstīm.

Ir svarīgi uzlabot **gāzes piegādes avotu diversifikāciju**, lai neviena dalībvalsts nebūtu atkarīga no viena vienīga piegādes avota. Ievērojami palielināt gāzes sistēmas elastīgumu un noturību īstermiņā un vidējā termiņā ir svarīgi ne vien tāpēc, lai atbalstītu gāzes kā **rezerves kurināmā** nozīmi elektroenerģijas ražošanā no mainīgiem energoresursiem, vienlaikus paturot prātā Savienības ilgttermiņa dekarbonizācijas mērķi, bet arī lai varētu gūt labumu no nesenajām norisēm **sašķidrinātās dabasgāzes tirgos, biogāzes un nekonvencionālo resursu jomā**, jo īpaši ASV. Sekmīgi integrēts gāzes tīkls ir arī vislabākā garantija, ka tiktu kompensēta kādā dalībvalstī radusies darbības kļūme lielākajā gāzes infrastruktūrā, — tas ir obligāts standarts, kas ieviests ar gāzes piegādes drošības regulu¹.

Tiek lēsts, ka līdz 2020. gadam būtu jāinvestē aptuveni 200 miljardi euro, lai modernizētu un paplašinātu Eiropas energotīklus un tie kļūtu par stūrakmeni visu mūsu izvirzīto vidēja

¹ N-1 standarts, sk. Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 994/2010, OV L 295, 12.11.2010., 1.–22. lpp.

termiņa un ilgtermiņa politikas mērķu sasniegšanā. Tomēr šī lielā summa var sniegt ievērojamus ietaupījumus, kas līdz 2030. gadam varētu sasniegt 40–70 miljardus euro² gadā; šos ietaupījumus veidotu apietās izmaksas par elektroenerģijas ražošanu un konkurētspējīgākas gāzes vairumtirdzniecības cenas, kas nozīmētu **ikmēneša rēķinu samazināšanos par 7–12 euro**. Tas varētu ievērojami kompensēt enerģijas cenu paaugstināšanos un uzlabot Savienības rūpniecības nozaru konkurētspēju.

Ilgtermiņa enerģētikas infrastruktūras politika pirmo reizi tika ieskicēta **paziņojumā "Enerģētikas infrastruktūras prioritātes 2020. gadam un pēc tam: projekts integrētam Eiropas enerģētikas tīklam"**³ un vēlāk iekļauta nesen pieņemtajā regulā par **Eiropas energoinfrastruktūras pamatnostādņēm**⁴ (*TEN-E* pamatnostādņēm), kurās norādīti deviņi prioritārie stratēģiskie energoinfrastruktūras ģeogrāfiskie koridori elektroenerģijas, gāzes un naftas jomā un trīs Savienības mēroga infrastruktūras prioritārās jomas⁵ — elektromaģistrāles, viedie tīkli un oglekļa dioksīda transporta tīkli, kuru ieviešana ir Savienības kopīgā prioritāte gan īstermiņā, gan ilgtermiņā.

Šajā paziņojumā ir īsi izklāstīts **ilgtermiņa redzējums par Eiropas mēroga enerģētikas infrastruktūru. Kopīgu interešu projektu (KIP) pirmais kopums** ir svarīgs solis ceļā uz dalībvalstu tīklu labāku integrāciju un nodrošināšanu, ka neviena dalībvalsts nepaliek izolēta, jo tas sekmē atjaunojamo energoavotu integrāciju Savienībā, dažādo gāzes piegādes avotus, atverot jaunus gāzes koridorus, un piedāvā alternatīvus avotus dalībvalstīm, kuras ir atkarīgas no viena naftas vai gāzes piegādes avota.

Taču jādara vēl daudz vairāk. **Pirmais Savienības KIP saraksts ir tikai pirmais solis uz ilgtermiņa redzējuma īstenošanu infrastruktūras jomā.** KIP saraksts tiks pārskatīts ik pēc diviem gadiem ar mērķi integrēt jaunus projektus, lai pilnībā ieviestu divpadsmit prioritāros koridorus un jomas, ņemot vērā ilgtermiņa redzējumu par Eiropas mēroga tirgus integrāciju un pāreju uz ekonomiku ar mazām oglekļa dioksīda emisijām. Savienībai jo īpaši jānodrošina, lai atlikušās enerģētikas aspektā izolētās teritorijas pēc iespējas ātrāk tiktu integrētas un lai jaunais jūras elektrotīkls ziemeļu jūrās, izmantojot arī elektromaģistrāles, tiktu paplašināts un attīstīts par Eiropas mēroga elektroenerģijas sistēmu. Tajā pašā laikā Savienībai jānodrošina, lai kaimiņvalstu sistēmas būtu efektīvi integrētas Savienības sistēmā ar pienācīgiem infrastruktūras tīkliem un tiesisko regulējumu saskaņā ar stratēģiju, kas izklāstīta Paziņojumā par energoapgādes drošību un starptautisko sadarbību⁶.

2. Savienības kopīgu interešu projektu saraksts

Sperot pirmo soli uz *TEN-E* pamatnostādņu īstenošanu, **Komisija, izmantojot deleģēto aktu procedūru, ir pieņēmusi aptuveni 250 Savienības kopīgu interešu projektu sarakstu**⁷, kurā ietverti projekti elektroenerģijas un gāzes pārvades, uzglabāšanas un *LNG*, kā arī viedo tīklu un naftas jomā. Šā pirmā saraksta pamatā ir intensīvais darbs divpadsmit reģionālās grupās, kurās tikās pārstāvji no dalībvalstīm, pārstāvji no valstu regulatīvajām iestādēm, projektu virzītāji, kā arī pārstāvji no elektroenerģijas un gāzes pārvades sistēmu operatoru Eiropas tīkliem (*ENTSO-E* un *ENTSO-G*), no Energoregulatoru sadarbības aģentūras un no Komisijas.

² *Study on the Benefits of an integrated European energy market*, 2013, Booz&Co; http://ec.europa.eu/energy/infrastructure/studies/doc/20130902_energy_integration_benefits.pdf.

³ COM(2010) 677 galīgā redakcija.

⁴ Regula (ES) Nr. 347/2013, OV L, 25.4.2013., 39. lpp.

⁵ Sk. I pielikumu.

⁶ COM(2011) 539 galīgā redakcija.

⁷ C(2013) 6766 final.

Vairums kopīgu interešu projektu ir **elektroenerģijas** jomā, un tie ir galvenokārt pārvades līniju projekti, četrpadsmit akumulācijas projekti un divi viedo tīklu projekti. Tie veicinās ciešāku iekšējā elektroenerģijas tirgus integrāciju, uzlabos tīkla sagatavotību aizvien lielāka enerģijas apjoma uzņemšanai no mainīgiem atjaunojamiem energoavotiem un līdztekus saglabās sistēmas stabilitāti. Lai gan Savienība tuvosies elektrotīklu starpsavienojumu 10 % mērķrādītājam, ko 2002. gadā atbalstīja Barselonas Eiropadome, ir jāapzina vēl vairāk projektu, lai Ibērijas pussala tiktu īsteni integrēta Eiropas tirgū.

Kopīgu interešu projektu īstenošana **gāzes** jomā ļaus Savienībai dažādot gāzes piegādes avotus, novērsīs dažu dalībvalstu atkarību no viena avota, vairo izvēles iespējas un mazinās nenoteiktību tirgū. Svarīgs atskaites punkts ir Dienvidu gāzes koridora, kurā izmanto Adrijas jūras cauruļvadu, atklāšana 2018. gadā. Papildus savlaicīgi jāīsteno citi apzinātie projekti, it sevišķi Transanatolijas cauruļvada izbūve, lai palielinātu piegādes drošību visā reģionā, un jāturpina diversifikācija, izmantojot Vidusjūras reģiona austrumdaļas gāzes resursus.

Kopīgu interešu projektu savlaicīga īstenošana ir kopēja prioritāte. Tādēļ *TEN-E* pamatnostādņēs ir noteiktas stingras prasības KIP atļauju piešķiršanas procedūrai, tostarp saistoši termiņi atļauju izsniegšanas procesam (parasti 3,5 gadi), prasība izveidot valsts "vienas pieturas aģentūru" atļauju piešķiršanai, prasība veikt agrīnas un efektīvas sabiedriskās apspriešanas un prasība dalībvalstīm optimizēt vides novērtējuma procedūras. Šo prasību mērķis ir paātrināt atļauju piešķiršanas procesu, vienlaikus ievērojot Savienības vides *acquis* stingros standartus. Komisijas dienesti, kas darbojas enerģētikas un vides jomā, ir kopīgi sagatavojuši **vadlīnijas**⁸, lai palīdzētu dalībvalstīm noteikt pienācīgus leģislatīvus un neleģislatīvus pasākumus, lai racionalizētu vides novērtējuma procedūras un nodrošinātu to procedūru saskanīgu piemērošanu, kuras saskaņā ar Savienības tiesību aktiem obligāti jāveic attiecībā uz KIP.

Savienības sarakstā ir kopīgu interešu projekti dažādos to norises posmos. Daži no tiem joprojām ir agrīnajos posmos, un vēl ir jāveic pētījumi, lai pierādītu, ka projekts ir īstenojams. Šādu projektu iekļaušana Savienības KIP sarakstā neskar attiecīgo vides novērtēšanas un atļauju piešķiršanas procedūru iznākumu. Ja projekti, kas iekļauti Savienības KIP sarakstā, izrādās neatbilstam ES *acquis*, tie no Savienības saraksta būtu jāsvītro.

Priekšnoteikums infrastruktūras attīstībai ir ilgtermiņa finansējumam pietiekami pievilcīgi apstākļi, tostarp **pienācīgi regulatīvie stimuli un ilgtermiņa regulatīvā noteiktība (ieskaitot attiecībā uz pārrobežu izmaksu sadalījumu)**. Nozare būtiski mainās, un tai ir vajadzīgs paātrināts investīciju temps, kam savukārt vajadzīga liela līdzekļu plūsma. Investoru lietotās izvērtēšanas metodes būs jāpielāgo, lai sekmīgi izmantotu šādas investīciju iespējas un ieguldītu nākotnē. Izšķirīga nozīme vajadzīgā privātā un publiskā sektora finansējuma piesaistē būs **Eiropas infrastruktūras savienošanas instrumentam**.

Nākamās darbības kopīgu interešu projektu īstenošanā:

- sākt dialogu ar investoriem, lai sekmētu ieguldījumus Eiropas infrastruktūrās un piesaistītu vajadzīgo finansējumu no pasaules kapitāla tirgiem;
- uzraudzīt valsts vienas pieturas aģentūru norīkošanu (no 2013. gada decembra);
- izsludināt pirmo uzaicinājumu saskaņā ar Eiropas infrastruktūras savienošanas instrumentu 2014. gadā;
- uzraudzīt atļauju piešķiršanas pasākumu īstenošanu;

⁸

http://ec.europa.eu/energy/infrastructure/pci/doc/20130724_pci_guidance.pdf.

- stingri uzraudzīt KIP īstenošanu (pirmais ziņojums — 2015. gadā).

3. Atlikušās problēmas un ilgtermiņa redzējums par infrastruktūru

Šajā pirmajā kārtā apzinātie kopīgu interešu projekti galvenokārt vērsti uz bezrobežu iekšējā enerģijas tirgus izveides pabeigšanu, un tikai daži no šiem projektiem skar kaimiņvalstis vai vēl tālākas teritorijas. Kad iekšējie ierobežojošie faktori būs novērsti, **Savienība varēs efektīvi izmantot un nodrošināt lielāku tirgu elektroenerģijas ražošanai un patēriņam Savienībā un kaimiņvalstīs**. Ik pēc diviem gadiem tiks veikta projektu apzināšana, lai varētu ietvert jaunus projektus, kas vērsti uz nākotnes vajadzību apmierināšanu.

Turpmākajā darbā īpaša uzmanība jāvelta tam, lai sistēmā integrētu aizvien pieaugošo tādas enerģijas īpatsvaru, ko ražo no mainīgiem atjaunojamiem energoavotiem, reizē saglabājot energoapgādes drošību un pēc iespējas samazinot balasta aktīvu [*stranded assets*] risku. Elektroenerģijas jomā līdz 2020. gadam jāpalielina pārvades jauda par aptuveni 40 % (salīdzinājumā ar 2010. gadu), lai pilnībā izmantotu integrācijas sniegtās priekšrocības, un nav paredzams, ka nākamajā desmitgadē šis temps palēnināsies (varētu būt vajadzīgi 105–146 % papildu jaudas salīdzinājumā ar 2010. gadu — atkarībā no politikas scenārijiem)⁹. Viens no galvenajiem vidēja termiņa un ilgtermiņa uzdevumiem ir pilnīgāk izprast un plānot mijiedarbību starp dažādajiem tīkliem, elektroenerģijas un gāzes sistēmām, kā arī oglekļa dioksīda transportēšanu, un uzlabot starpnozaru koordināciju un optimizāciju. Mēs zinām, ka, tā kā elektroenerģija aizvien vairāk tiek ražota no mainīgajiem atjaunojamiem energoavotiem, arī gāzes sistēmai jābūt elastīgai, jo tā ne tikai varētu nodrošināt svarīgu rezerves elektroenerģijas ražošanu, bet nākotnē arī darīt iespējamu elektroenerģijas uzkrāšanu lielā mērogā. Šī mijiedarbība ir jāņem vērā **Eiropas mēroga infrastruktūras turpmākajā plānošanā**.

Viens no Savienības mērķiem ir **vēl vairāk uzlabot starpsavienojumus ar kaimiņvalstīm**. Jau šajā pirmajā kopīgu interešu projektu sarakstā iekļauti savienojumi ar trešām valstīm, un aizvien palielinās iespēja nākotnē aizvien vairāk šādu projektu apzināt kā kopīgu interešu projektus vai **abpusējas intereses projektus**; attiecībā uz šā pēdējā veida projektiem vēl ir jāapgūst un jāattīsta politika un vajadzības gadījumā arī tiesiskais regulējums.

Līdzīgi KIP projektu apzināšanai Savienībā Enerģētikas kopiena ir sākusi apzināt tā sauktos **"projektus, kas ir Enerģētikas kopienas interesēs" (PEKI)**, kurus paredzēts pieņemt Ministru padomē 2013. gada oktobrī. Kandidātprojekti iekļaušanai šajā sarakstā ir apkopoti, izmantojot atklātu uzaicinājumu iesniegt priekšlikumus, un tos ir novērtējusi īpaša Enerģētikas kopienas darba grupa, izmantojot KIP piemērotajiem kritērijiem ļoti līdzīgus kritērijus (energoapgādes drošība, tirgus integrēšana, konkurences veicināšana un atjaunojamo energoavotu izmantošanas sekmēšana). Ņemot vērā Enerģētikas kopienas līgumslēdzēju pušu ģeostatēģisko nozīmi un tās pastāvīgo virzību uz integrāciju ar iekšējo enerģijas tirgu, Enerģētikas kopienai ir liela nozīme Savienības infrastruktūras plānošanā. Ministru padomes lēmums par PEKI sarakstu sniegs tik vajadzīgo politisko atbalstu, kas atvieglos šo projektu regulējumu un raidīs pozitīvu signālu potenciālajiem investoriem. PEKI pabeigšana ir priekšnoteikums tirgus atvēršanai, energoapgādes drošībai un ilgtspējai visā reģionā.

2012. gada maijā tika izveidots **"MED-TSO"** — Vidusjūras reģiona pārvades sistēmu operatoru sadarbības platforma Vidusjūras reģionā, lai operatori efektīvāk virzītos uz mērķi izstrādāt ģenerālplānu integrētam tīklam dienvidos un savienot abu Vidusjūras krastu

⁹ *Study on the Benefits of an integrated European energy market*, 2013, Booz&Co.

elektroenerģijas sistēmas, izmantojot trīs ceļus Vidusjūras reģiona rietumos, centrālajā un austrumos. Minētais infrastruktūras ģenerālplāns, kura ietvaros tiks apzināts tādu prioritāru infrastruktūras projektu kopums, kas palīdzētu sasniegt mērķi — Vidusjūras reģiona elektroenerģijas sistēmu labāku integrāciju —, tiks izklāstīts Eiropas Savienības un Vidusjūras reģiona valstu ministru 2013. gada decembra sanāksmē par enerģētiku.

(a) *Pārējās prioritātes elektroenerģijas nozarē*

Turpmāk ir norādīts, kādās **elektroenerģijas nozares** jomās būtu vajadzīgi turpmāki projekti un tehnoloģiskā attīstība.

- Vajadzētu vēl palielināt starpsavienojumu līmeni starp **Ibērijas pussalu** un pārējo kontinentu, lai pilnībā izmantotu iespēju optimāli sadalīt elektroenerģiju, kas saražota no atjaunojamiem energoavotiem. Ilgtermiņā būtu jāizpēta iespēja izveidot papildu savienojumus ar Ziemeļāfrikas valstīm.
- Būtu jāīsteno **Baltijas enerģijas tirgus starpsavienojuma plāns**, Baltijas elektroenerģijas sistēmu nākotnē **sinhronizējot** ar *ENTSO-E* sistēmu.
- Vēl vairāk paplašināt **jūras elektrotīklu ziemeļu jūrās**, lai tas kļūtu īsteni **satīklots**. Lai gan pašreizējā kopīgu interešu projektu sarakstā ir aptuveni 20 starpsavienojumi un attiecīgās iekšējo tīklu infrastruktūras, ir tikai viens tīklgatavs jūras centrs, kurā iegulda apsteidzošās investīcijas, — priekšvēstnesis gaidāmajam integrētajam jūras elektrotīklam. Ar tehnoloģijām saistītās problēmas risina lieli iekārtu ražotāji, kas darbojas šajā jomā. Vēl jāattīsta nākotnes satīklo to tīklu un akumulācijas risinājumu projektēšana, koordinēta izveide un pārvaldība, kā arī atbilstīgi normatīvie un finansēšanas risinājumi. Ilgtermiņā būtu jāapzina arī bagātīgie ģeotermālie un uzkrāšanas resursi Islandē.
- Aizvien lielāks elektroenerģijas apjoms Eiropā un uz Eiropu būs jātransportē aizvien lielākā attālumā. Nākotnē īpaša uzmanība būs jāvelta tam, lai likvidētu vai novērstu pārvades ierobežojumus, būvējot lieljaudas **elektromaģistrāles**. Šādas elektromaģistrāles ietvertu savienojumus ārpus Savienības robežām, tiem savienojot Enerģētikas kopienas valstis, Turciju, Krieviju, kā arī Ziemeļāfrikas un Vidusjūras reģiona austrumu valstis ar Savienību, kā arī savienojumus elektroenerģijas importēšanai no Subsahāras reģiona ilgākā termiņā, vienlaikus ņemot vērā iespējamo decentralizētās ražošanas un pieprasījuma reakcijas attīstību. Lai gan dažus KIP, piemēram, Vācijas ziemeļu–dienvidu savienojumus, var uzskatīt par pionierprojektiem šajā prioritārajā jomā, vēl jāatrisina uzdevumi, kas saistīti ar Savienības mēroga elektromaģistrāļu projektēšanu un koordinētu izveidi, kā arī ar tehnoloģijām saistītās problēmas.
- Pirmajā KIP apkopošanas kārtā ir apzināti tikai divi projekti **elektroenerģijas viedo tīklu** jomā; šādi tīkli intelektiski paplašina patēriņa apgabalu, lai to labāk saskaņotu ar elektroenerģijas ražošanu, tādējādi pierādot, ka grūtības elektroenerģijas sistēmā var mazināt sadarbība starp sadales sistēmu operatoriem (SSO) un pārvades sistēmu operatoriem (PSO), vienlaikus sniedzoties pāri valstu robežām. Vertikālas (sadales un pārvades līmeņa) sadarbības izveidošana pāri valsts robežām ir jauns izaicinājums viedo tīklu attīstītājiem, kas līdz šim orientējušies uz vietēja mēroga darbību un sadali. Viedo tīklu tehnoloģijas būs jāievieš apņēmīgāk, jo viedie tīkli sniedz daudzsoļus rezultātus decentralizētas ražošanas un ražošanas no mainīgiem atjaunojamiem energoavotiem pārvaldībā, piedāvājot jaunus klientu puses pakalpojumus un tādējādi papildinot tradicionālās infrastruktūras.

Pētniecības un inovācijas programma "Apvārsnis 2020" ietver pasākumus, kuru mērķis ir Eiropas mēroga elektrotīkla izveide, un šie pasākumi ir izstrādāti un tiks īstenoti spēcīgā sinerģijā ar Savienības elektroenerģijas infrastruktūras politiku. Tie cita starpā paredz risināt tehnoloģiskos uzdevumus, kas saistīti ar vidēja termiņa un ilgtermiņa infrastruktūras vajadzībām, jo īpaši inovatīvu tīkla tehnoloģiju izstrādi, demonstrējumiem un ieviešanu tirgū, lai atbalstītu jūras elektrotīkla ziemeļu jūrās prioritārā koridora, elektromaģistrāļu un viedo tīklu izveidi. **Eiropas infrastruktūras savienošanas instruments** var sekmīgi palīdzēt ieviest šādas tehnoloģijas rūpnieciskā mērogā.

(b) Pārējās prioritātes gāzes nozarē

Gāzes nozarē ilgtermiņa mērķi joprojām ir pietiekami diversificēta gāzes infrastruktūra, lai nodrošinātu drošu gāzes piegādi Savienībai ar pievilcīgiem nosacījumiem. Lai gan investīcijas pašreizējos KIP, iespējams, lielā mērā aptvers ilgtermiņa infrastruktūras vajadzības, sistēma tomēr būs vairākos veidos **jāpaplašina**.

- Eiropai jāturpina centieni diversificēt piegādes avotus un **paplašināt Dienvidu gāzes koridoru**, lai palielinātu piegādes diversifikāciju, it sevišķi Dienvidaustrumeiropā, un sasniegtu vidēja termiņa politikas mērķi apmēram 10 % no Eiropas pieprasījuma apjoma importēt no Kaspijas jūras reģiona un Tuvajiem Austrumiem.
- Ir vēl vairāk jāuzlabo gāzes sistēmas **elastīgums**, lai reaģētu uz mainīga gāzes izmantojuma vajadzībām, tostarp izbūvējot vairāk *LNG* termināļu un uzglabāšanas sistēmu.
- Eiropai ir jāsekmē **vietējā** ražošana un vispirms jāizvērtē krasta un jūras enerģijas avotu sistemātiskāka izmantošana, lai tā būtu droša, ilgtspējīga un rentabla; tas attiecas gan uz jaunajām atradnēm Vidusjūras reģiona austrumdaļā, gan uz biogāzi vai nekonvencionālajiem energoavotiem, ja vien tie atbilst visaugstākajiem standartiem, ko nosaka Savienības tiesību akti vides jomā. Jāsaglabā atvērtas visas iespējas transportēt gāzi no Vidusjūras reģiona austrumdaļas uz Savienību — gan KIP, kas paredz to transportēt no Kipras sašķidrinātā veidā, gan iespējas to transportēt uz Eiropu pa cauruļvadiem. Visi iespējamie ceļi būtu jāizskata un jānovērtē gan no energodrošības viedokļa, gan no to relatīvo ekonomisko izmaksu un priekšrocību viedokļa.

(c) Oglekļa dioksīda ilgtermiņa tīkli

Tā kā tirgus apstākļi ir labvēlīgi oglekļa un elektroenerģijas ražošanai no oglekļa, ogļu īpatsvars Savienības energoavotu sadalījumā atkal pieaug. Jaunākās norises oglekļa dioksīda uztveršanas un uzglabāšanas jomā ir bijušas mazāk daudzsolīgas, jo vairāki oglekļa dioksīda uztveršanas un uzglabāšanas projekti šķiet iestrēguši nelabvēlīgo ekonomisko apstākļu dēļ. Savienībai vajadzētu turpināt centienus izstrādāt redzējumu Eiropas mēroga **oglekļa dioksīda transporta tīklam** un apzināt pirmos pārrobežu projektus, sadarbojoties arī ar Norvēģiju.

Turpmākie pasākumi virzībai uz ilgtermiņa infrastruktūras redzējuma īstenošanu:

- sagatavoties kopīgu interešu projektu apzināšanai, ņemot vērā Savienības saraksta pārskatīšanu 2015. gadā un pēc tam;
- turpināt sarunas ar kaimiņvalstīm par tīklu turpmāku integrāciju un pienācīgu tiesisko regulējumu, jo īpaši Enerģētikas kopienas un "MED-TSO" kontekstā;
- nodrošināt pienācīgu atbalstu PEKI un citiem projektiem, ko uzskata par kopīgu interešu projektiem, attiecīgo Savienības finanšu shēmu ietvaros;

- izpētīt, kā vislabāk īstenot kopīgu interešu projektu koncepciju.

4. Secinājumi

Šis sākotnējais kopīgu interešu projektu saraksts ir tikai pirmais solis ilgtermiņa infrastruktūras redzējuma īstenošanā. Savienībai, tostarp Eiropas Ekonomikas zonas valstīm, būtu jāsadarbojas, lai pabeigtu vienotā enerģijas tirgus izveidi, likvidējot visus šķēršļus enerģijas — tostarp enerģijas no atjaunojamiem energoavotiem — pārvadei, vienlaikus saglabājot savus augstos energoapgādes drošības standartus. Tomēr Savienības redzējums enerģētikas un līdz ar to arī enerģētikas infrastruktūras jomā paredz daudz vairāk nekā tikai iekšējā tirgus izveidi vien. Būtu jāturpina cieša sadarbība ar Enerģētikas kopienas dalībvalstīm, kaimiņvalstīm un stratēģiskiem partneriem enerģētikas jomā, lai izstrādātu kopīgu interešu projektus. Instrumenti ir jau pieejami (trešā tiesību aktu pakete un *TEN-E* pamatnostādnes) — to visu var pakāpeniski panākt ilgtermiņa sistēmā, kas ir stabila un labvēlīga investīcijām infrastruktūrā.

1. PRIORITĀRIE ELEKTROENERĢIJAS KORIDORI

1. Jūras elektrotīkli ziemeļu jūrās ("NSOG"): integrēta jūras elektrotīkla attīstība un saistītie starpsavienojumi Ziemeļu jūrā, Īrijas jūrā, Lamanša jūras šaurumā, Baltijas jūrā un blakus esošajos ūdeņos, lai pārvadītu elektroenerģiju, kas iegūta no atjaunojamiem jūras enerģijas avotiem, uz patēriņa centriem un krātuvēm un kāpinātu elektroenerģijas pārrobežu apmaiņu.

2. Ziemeļu–dienvidu elektrotīklu starpsavienojumi Rietumeiropā ("NSI West Electricity"): starpsavienojumi starp reģiona dalībvalstīm un trešām valstīm Vidusjūras reģionā, tostarp Ibērijas pussalā, jo īpaši, lai integrētu no atjaunojamiem enerģijas avotiem iegūtu elektroenerģiju un stiprinātu iekšējā tīkla infrastruktūras ar mērķi veicināt reģiona tirgus integrāciju.

3. Ziemeļu–dienvidu elektroenerģijas starpsavienojumi Austrumeiropas vidienē un dienvidos ("NSI East Electricity"): starpsavienojumi un iekšējās līnijas ziemeļu–dienvidu un austrumu–rietumu virzienā, lai pabeigtu iekšējā tirgus izveidi un integrētu no atjaunojamiem enerģijas avotiem saražoto enerģiju.

4. Baltijas enerģijas tirgus starpsavienojuma plāns elektroenerģijas jomā ("BEMIP Electricity"): starpsavienojumi starp dalībvalstīm Baltijas reģionā un attiecīgi iekšējā tīkla infrastruktūras nostiprināšana, lai novērstu Baltijas valstu izolētību, veicinātu tirgus integrāciju, *inter alia* strādājot pie atjaunojamo energoresursu integrācijas reģionā.

2. PRIORITĀRIE GĀZES KORIDORI

5. Ziemeļu–dienvidu gāzes starpsavienojumi Rietumeiropā ("NSI West Gas"): gāzes infrastruktūra ziemeļu–dienvidu gāzes plūsmām Rietumeiropā, lai vēl vairāk diversificētu piegādes maršrutus un palielinātu gāzes piegādājamību īstermiņā.

6. Ziemeļu–dienvidu gāzes starpsavienojumi Austrumeiropas vidienē un dienvidos ("NSI East Gas"): gāzes infrastruktūra reģionāliem gāzes savienojumiem Baltijas jūras reģionā un starp to un Adrijas un Egejas jūru, Vidusjūras baseina austrumiem un Melno jūru un piegādes avotu diversifikācijas un piegāžu drošības veicināšanai.

7. Dienvidu gāzes koridors ("SGC"): infrastruktūra gāzes pārvadīšanai no Kaspijas baseina, Vidusāzijas, Tuvajiem Austrumiem un Vidusjūras baseina austrumiem uz Savienību, lai uzlabotu gāzes piegāžu diversifikāciju.

8. Baltijas enerģētikas tirgus starpsavienojuma plāns gāzes jomā ("BEMIP Gas"): gāzes infrastruktūra, lai novērstu trīs Baltijas valstu un Somijas izolētību un atkarību no viena piegādātāja, attiecīgi stiprinātu iekšējā tīkla infrastruktūras un palielinātu piegāžu diversifikāciju un drošību Baltijas jūras reģionā.

3. PRIORITĀRAIS NAFTAS KORIDORS

9. Naftas piegāžu savienojumi Austrumeiropas vidienē ("OSC"): naftas cauruļvadu tīkla sadarbība Austrumeiropas vidienē, lai palielinātu piegāžu drošību un samazinātu vides riskus.

4. PRIORITĀRĀS TEMATISKĀS JOMAS

10. Viedo tīklu ieviešana: viedo tīklu tehnoloģiju ieviešana visā Savienībā, lai efektīvi integrētu visu elektrotīklam pieslēgto lietotāju paradumus un rīcību, jo īpaši elektroenerģijas

¹⁰ Izraksts no *TEN-E* Regulas (ES) Nr. 347/2013 I pielikuma.

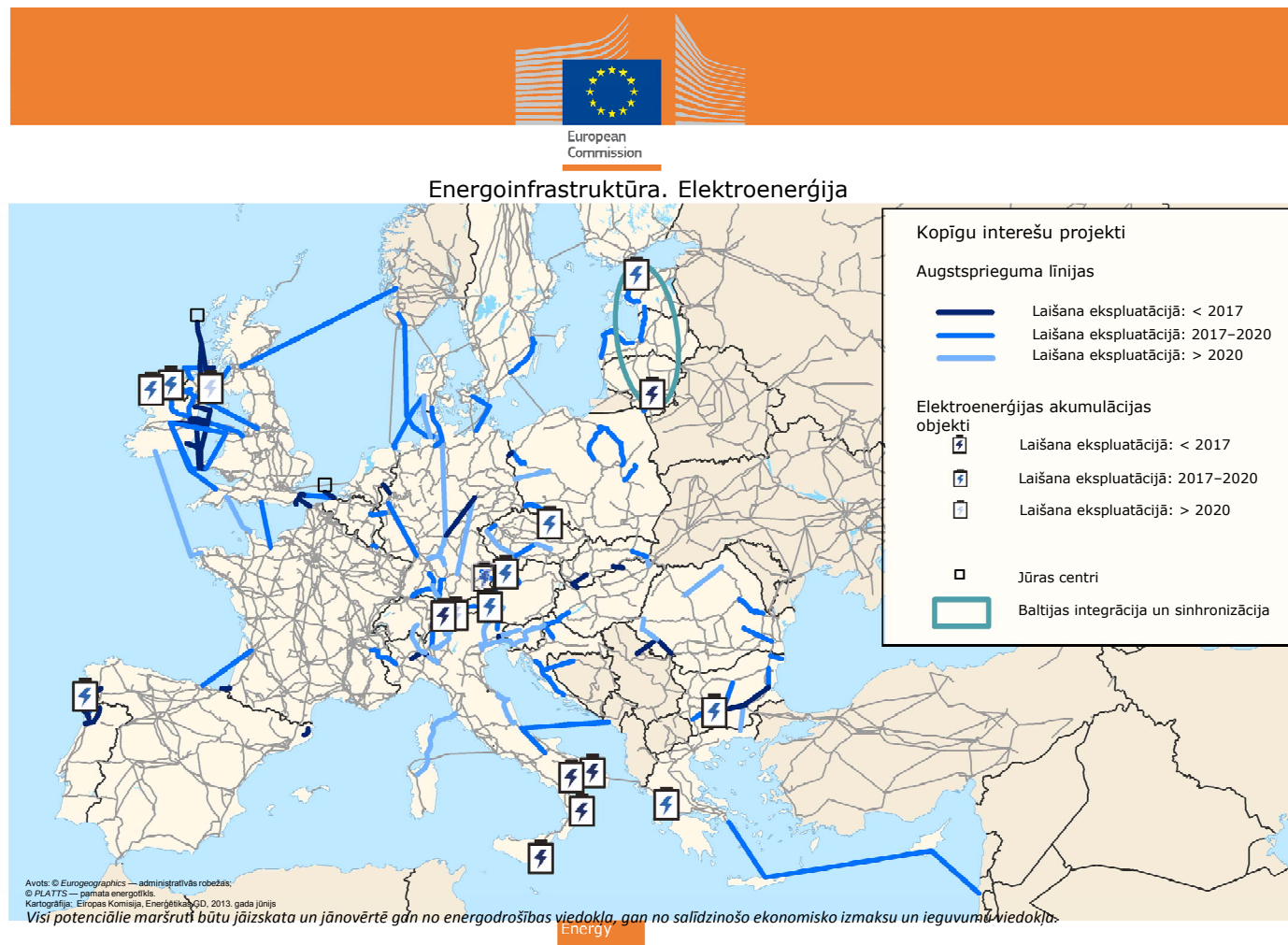
ražošana lielos apjomos no atjaunojamiem vai decentralizētiem enerģijas avotiem un patērētāju reakcija pieprasījuma veidā.

11. Elektromaģistrāles: līdz 2020. gadam izveido pirmās elektromaģistrāles ar mērķi izveidot tādu elektromaģistrāļu sistēmu visā Savienībā, kura spētu:

- a) pielāgoties tam, ka aizvien pieaugs no vēja saražotās enerģijas pārpalikums Ziemeļu jūrā un Baltijas jūrā un ap šīm jūrām, kā arī palielināsies atjaunojamo energoresursu ražošana Austrumeiropā, Dienvideiropā un arī Ziemeļāfrikā;
- b) savienot šos jaunos enerģijas ražošanas centrus ar lielākajiem uzglabāšanas centriem ziemeļvalstīs, Alpu reģionā un citos reģionos, kuros ir lielākie patēriņa centri; un
- c) tikt galā ar arvien mainīgāku un decentralizētāku elektroenerģijas apgādi un elastīgu pieprasījumu.

12. Pārrobežu oglekļa dioksīda tīkls: izveidot infrastruktūru, kas domāta oglekļa dioksīda transportēšanai starp dalībvalstīm un kaimiņu trešām valstīm, ņemot vērā gaidāmo oglekļa dioksīda uztveršanas un uzglabāšanas ieviešanu.

II pielikums. Kopīgu interešu projektu kartes

Energoinfrastruktūra. Dabaszgāze

Visi potenciālie maršruti būtu jāizskata un jānovērtē gan no energodrošības viedokļa, gan no to salīdzinošo ekonomisko izmaksu un ieguvumu viedokļa.

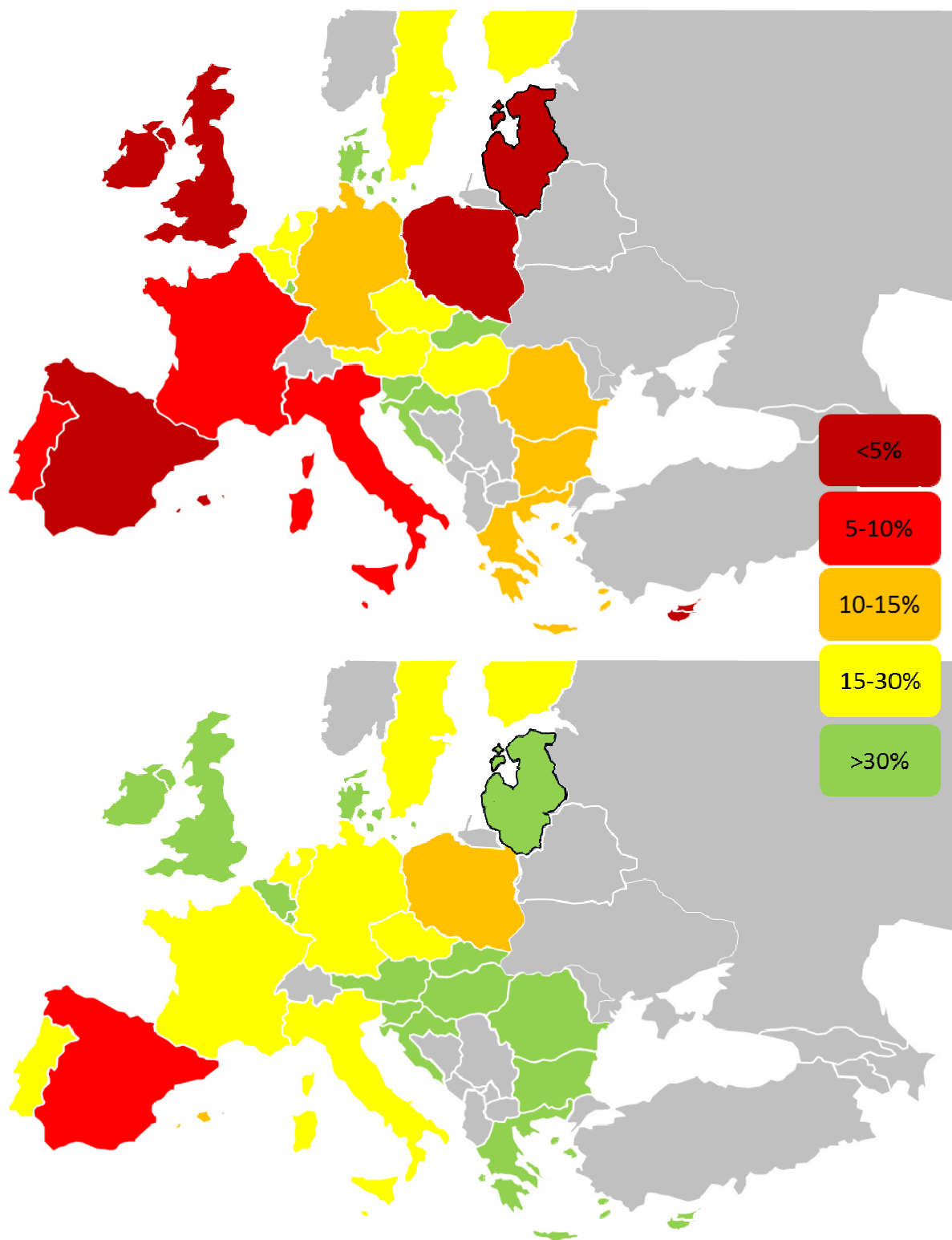
Energoinfrastruktūra. Nafta

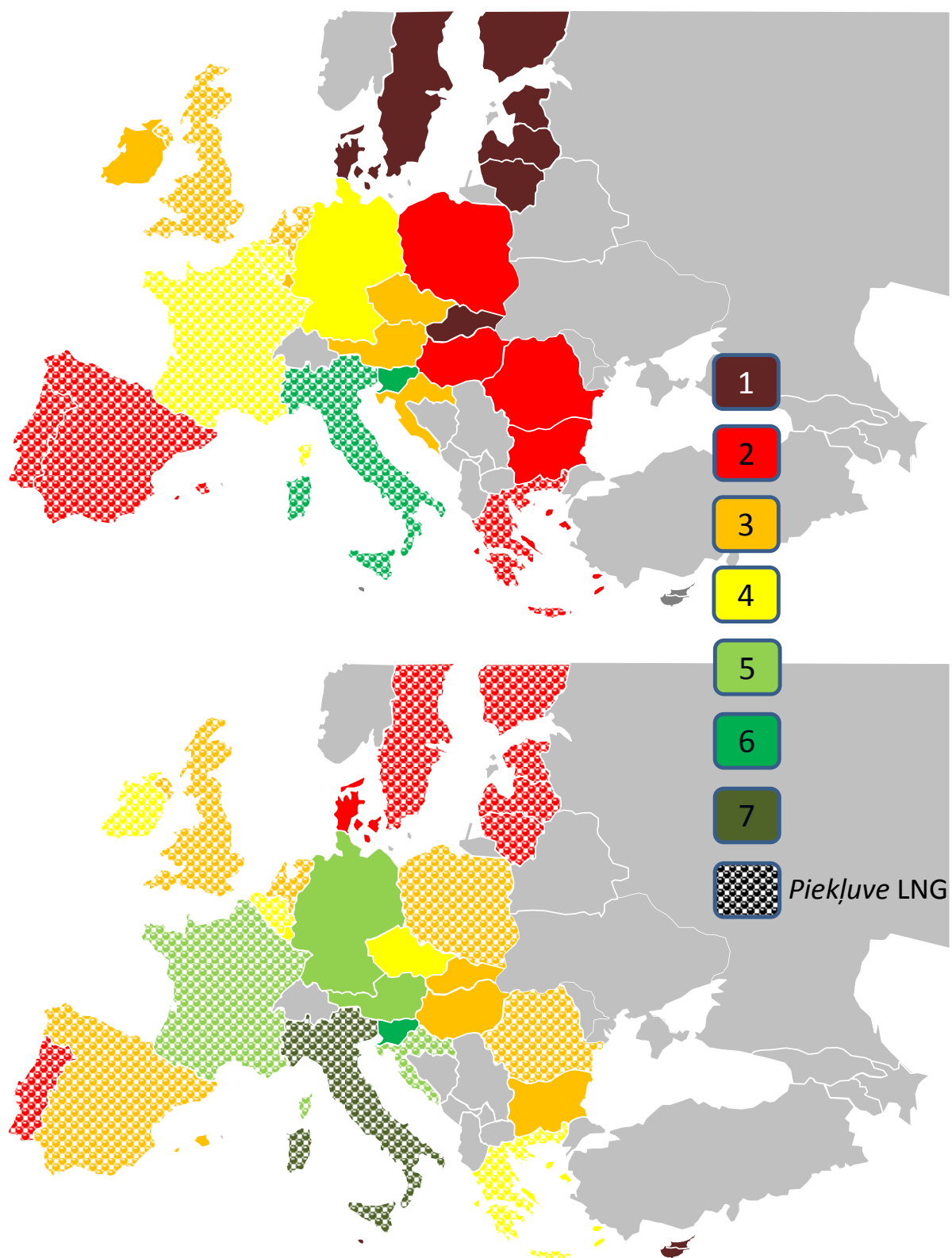
Energy

Visi potenciālie maršruti būtu jāizskata un jānovērtē gan no energodrošības viedokļa, gan no to salīdzinošo ekonomisko izmaksu un ieguvumu viedokļa.

III pielikums. 10 % starpsavienojumu mērķrādītājs elektroenerģijas jomā pirms un pēc KIP

III pielikums. Piegādes avotu diversifikācija pirms un pēc kopīgu interešu projektu īstenošanas gāzes jomā

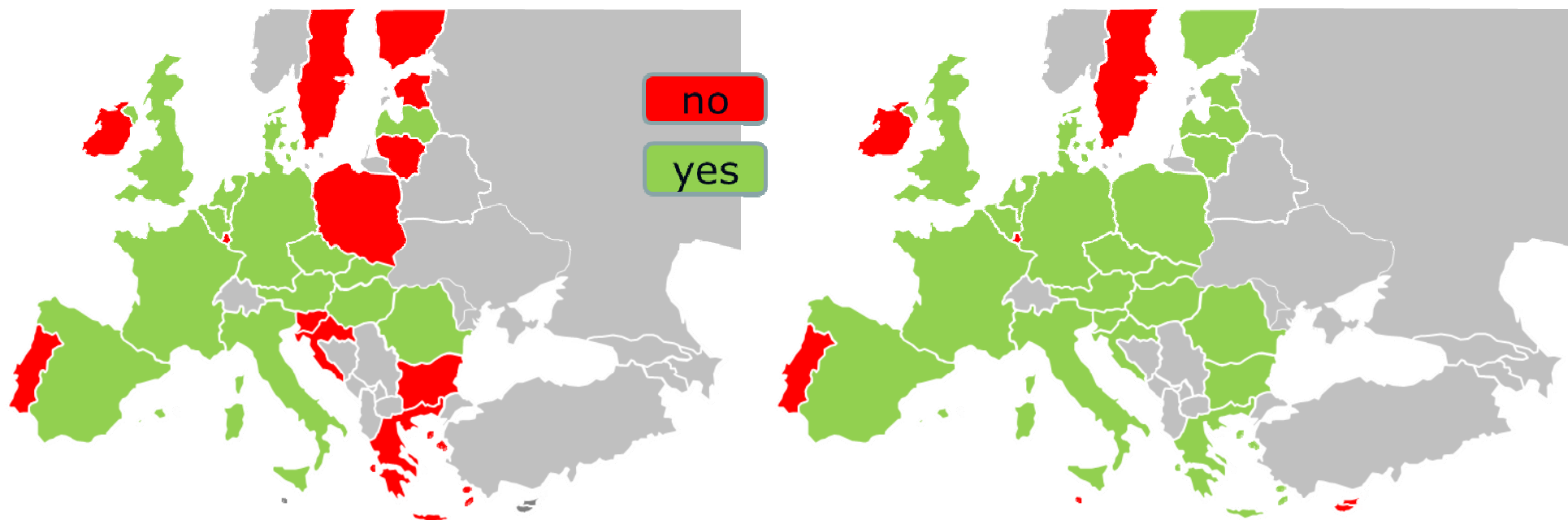

To piegādes avotu skaits, kuriem valsts var potenciāli piekļūt, izmantojot infrastruktūru (vismaz 5 % daļa).

Piegādes avoti: Azerbaidžāna, Alžīrija, Lībija, Norvēģija, Krievija, iekšzemes ražošana; vienkāršības labad LNG ir attēlota kā viens avots, taču raksts norāda, kurām valstīm ir piekļuve LNG. Šis grafiks neietver priekšlaicīgus pieņēmumus par komerciāliem līgumiem.

Avots: ENTSO-G attīstības desmit gadu plāns, 2013. gads, Komisija

IV pielikums. N-1 infrastruktūras standarta ievērošana pirms un pēc KIP īstenošanas

Atsauce: Regulas (ES) Nr. 994/2010 9. pants.